לו: לולב הגזול פרק שלישי סוכה

מקורזלות פי' בקונטרס פיקוד"ם בלע"ז חדודות וטוכות לקנח ולא משמע כן פרק אלו עוברין (פסחים דף מז.) גבי יש חורש תלם אחד דפריך ואי אמרינן הואיל אחריסה לא ליחייב הואיל וחזי לכסות בו דס לפור ומשני באנשים מקורזלות ומה שייך להזכיר שם אבנים חדודות ומפרש רבינו תם דמקורזלות הייו [לכות] דחזו לחריסה ולזריעה וכן יסד הפייט אשישת שלוחתו בקטב תלה אשישות להגין בתיחות קירזולה:

בשבת שלש אבנים מקורזלות מותר להבנים לבית

הבבא. כתוך ד' אמות וכית הכסא בשדה ואינו מוקף מחיצות ואין כאן אלא טלטול דרבנן ומשום הכרעות לא גזר כך פי' בקונטרס ומדקאמר להבנים משמע דאיכא מחיצות ולשון בית הכסא משמע בית וכן משמע פ"ק דחמיד (דף מ:) דאמר רב ספרא הוה יתיב בבית הכסא אתא ר' אלא נחר ליה ונפרק כהן גדול (סנהדרין יט.) שיהו שיש מספרות בבית הכסא משום יחוד משמע דמקום לעוע היה ומוקף מחיצות ואין רואין העומדים כתוך ואפ"ה התירו להבנים ואע"ג דמבנים מכרמלית לרשות היחיד ותדע דהא איסור טלטול מוקצה חמור מאיסור כרמלית שלא התירו טלטול בתת אלא ע"י ככר או תינוק כדמוכח פרק במה מדליקין (שבת דף ל:) ונפרק טוטל (שם דף קמב:) ואיסור כרמלית אשכחן דשרי בתת בשילהי המניע (שם דף לד:) דהתם שיכא דשרא להו רב נחמן לאפוקיה לכרמלית משום כבוד הכרעות ובבי בית הכסא דהתירו טלטול אבנים משום כבוד הכרעות כ"ש דהתירו ארבע אמות בכרמלית כ) להבנים מכרמלית לרשות היחיד ומרשות היחיד לכרמלית ומיהו לדידן דיש לנו בית הכסא קבוע בבנין אסור כדמוכח בשילהי המוליא יין (שם דף פא: ושם) דשרי רב חסדא להעלותו אחריו לגג ומקשה ליה רבינא מהא דאסרינן לעיל מיניה ליטול קיסוס משלפניו לחלות בו שיניו ומשני התם אדם קובע מקום לבעודה הכא אין אדם קובע מקום לבית הכסא משמע דהיכא דקבע אסור ואע"פ שפי' שם בקונטרס דהא דבעי למיסר בגג משום טירחא יתירא בהעלאה לגג לא משמע כן דא"כ כי מקשה ליה רבינא מהא דאסרינן קיסוס משלפניו לחלות בו שיניו תיקשי ליה כולה שמעתתא דהתם דשרי לטלטל אבנים מקורזלות אלא לפי שהיה יכול להעלותן לגג מערב שבת היה בעי למיסר כיון דאפשר להזמינן ומסיק דשרי משום דאין אדם קובע מקום והא דאמר ר' יוחנן התם אם יש לו מקום קבוע בבית הכסא מלא היד התם בשדות אירי דמקום רחוק הוא וטורח להזמין מערב שבת אבל לדידן דיש לן מקום קבוע בבית הכסא אם כן הזמין ושמא כיון דנפישי בני הבית דהוו שקלי להו לא אפשר ושרי: **דסיב** ועיקרא דדיקלא. מכאן קשה לפי' הקונטרס דפ' כל שעה (פסחים דף לט.) דתנן אלו ירקות שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח וקתני מרחביגא ומפרש בגמרא אלוותא דדיקלא ופי' שם בקונטרס סיב הדקל שבגדל סביב הדקל והכא משמע שהוא מין אילן ובהדיא אמרינן התם מה מלה מין זרעים אף מרור מין זרעים: **רבי** יהודה אומר אין מרבעת מינין שבלולב. ולית ליה הא דדרשינן בפ"ק (דף יב.) באספקן מגרגרן ומיקבן בפסולת גורן ויקב הכתוב מדבר ומ"מ מודה דאין מסككין בדבר המקבל טומאה אפילו מארבעת המינים כגון שעשה מהם כלי או פירות דקל דבעינן דומיא ז)(דאויר) למ"ד ענני כבוד היו ולמאן דאמר סוכות ממש עשו להם יליפי מדאיתקש סוכה לחגיגה דלא שייך לאקשויי אי מה חגיגה בעלי חיים מאחר דלא מכשירין אלא מארבעת המינים והא דאיפליגו ר"מ ור' יהודה בפ"ק (דף יד:) בנסרים שאין בהם ד' וקתני ומודה ר"מ דאם יש בין נסר לנסר כמלא נסר שמניח פסל אחד ביניהן דמשמע פסל לשון פסולת הגורן ויקב כדפירש שם בקונטרס וקאמר דמודה לרבי יהודה לא בשביל שיכשיר רבי יהודה בפסולת גורן ויקב אי נמי מה שגזר ופסל מן האילן קרי ליה פסל:

כל דין שאתה דן תחילתו להחמיר וסופו להקל אינו דין. כי האי גוונא פליגי פרק כל שעה (פסחים דף מז: ושם) דר' יהודה אומר אין ביעור חמץ אלא שריפה ק"ו מעותר שאינו בבל יראה ומהדרי ליה רבנן שאותו דין תחילתו להחמיר וסופו להקל אם לא מצא עניים לשורפו ובהדיא קיימא לן כרבי יהודה דסתם מתניתין פרק בתרא דתמורה (דף לג:) דחמץ בשריפה אלמא משכחינן ליה דין אף על פי שסופו להקל

[1]ותו לא מידי א)גדלו בדפוס ועשאו כמין בריה אחרת פסול אמר רבא [2]לא שנו אלא כמין בריה אחרת אבל כברייתו כשר פשיטא כמין בריה אחרת [3](תנן) לא צריכא דעבידא דפי דפי איתמר אתרוג שנקבוהו עכברים אמר רב אין זה הדר איני [4]והא ר' חנינא מטביל בה ונפיק בה ולר' חנינא קשיא מתני' בשלמא מתני' לר' חנינא ל"ק [5]כאן ביו"ט ראשון כאן ביו"ט שני אלא לרב קשיא אמר לך רב [6]שאני עכברים דמאיסי א"ר אמר רב זה הדר דהא ר' חנינא מטביל בה ונפיק בה ולרבי חנינא קשיא מתניתין ל"ק כאן ביו"ט ראשון כאן ביו"ט שני: אתרוג קטן וכו': אמר רפרם בר פפא [7]כמחלוקת כאן כך מחלוקת באבנים מקורזלות דתניא [8]בשבת [9]ג' אבנים מקורזלות מותר להבנים לבית הכסא וכמה שיעורן רבי מאיר אומר כאגוז רבי יהודה אומר כביצה: ובגדול כדי שיאחז כו': תניא א"ר יוסי מעשה ברבי עקיבא שבא לבית הכנסת ואתרוגו על כתפו אמר לו רבי יהודה [10]משם ראיה אף הם אמרו לו אין זה הדר: **מתני'** [11]אין אוגדין את הלולב אלא במינו דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר אפ' [12]בחוט במשיחה אמר רבי מאיר מעשה באנשי ירושלים שהיו אוגדין את לולביהן בגימוניות של זהב אמרו לו במינו היו אוגדין אותו מלמטה: **גמ'** [13]אמר רבא אפ' בסיב אפ' בעיקרא דדיקלא ואמר רבא מ"ט דרבי יהודה קסבר [14]לולב צריך אגד ואי מייתי מינא אחרינא הוה חמשה מיני ואמר רבא מנא אמינא לה דסיב ועיקרא דדיקלא מינא דלולבא הוא דתניא [15]בסוכות תשבו סוכה של כל דבר דברי ר"מ ר' יהודה אומר אין סוכה נוהגת אלא בד' מינים שבלולב והדין נותן ומה לולב שאין נוהג בלילות בבימים אינו נוהג אלא בארבעת מינין סוכה שנוהגת בלילות בבימים אינו דין שלא תהא אלא בארבעת מינין אמרו לו כל דין שאתה דן תחלתו להחמיר וסופו להקל אינו דין

לא

דלא בעי הדר אלא משום דבעי מינו: **ומאי טעמא**. בעי מינו כיון דאמר לולב צריך אגד הוה ליה אף האגד מן המצוה: **ואי מייתי מינא אחרינא כו'**. ועובר משום בל תוסיף: **אלא בארבעה מינין שבלולב וכו'**. לקמן בפ' לולב וערבה (דף מג.) יליפינן מקראי לולב כיום וסוכה בין כיום בין בלילה: **אמרו לו כל דין ק"ו שאתה דן שהפילולו להחמיר וסופו להקל אינו דין**. קל ומומר שאתה מתחיל לדרוש על ידי חומר שיש בו להביא לו חומר אחר בק"ו מן הקל כגון זה וסופו שאתה מיקל עליו בחומר זה שבאמת בו שהוא נהפך להקל אינו ק"ו הגון שהרי הדין מלמד עליו חומר ואתה מביא עליו קל: לא

ותו לא מידי. אין לדון אחר דבר זה דלא סבר ר"ש כר"ע ולא ר"ע סבר כר' שמעון: **דעבידא דפי דפי**. כמין קרסים קרסים כעין גלגל של רמיים של מים ורכא אשמעינן דהוא נמי כרייתו: **והא ר' חנינא מטביל בה**. לוכל מקלאתו: **ונפיק**. ויוצא ידי חובתו בנותר ומנרך עליו. והא דנקט מטביל שכל מאכלם ע"י טיבול היה כדאמר בפסחים (דף קז:) השמש מטביל בבני מעייס רבי יצחק מטביל בירקא: ופרכינן **ולר' חנינא קשיא מתני'**. דקתני חסר כל שהוא פסול: ומשנינן **בשלמא מתני' לר' חנינא ל"ק**. מתני' ביום טוב ראשון שלקיחתו מן התורה ובעינן לקיחה תמה דכתיב (ויקרא כג) ולקחתם לקיחה תמה וביום טוב שני נפיק ביה ר' חנינא אע"ג דלא היה שלם: **אלא לרב**. דאמר אין זה הדר קשיא דר' חנינא דהא אפילו בשני נמי לרב לא נפיק דהא מצוה הדורה בעינן הואיל ומזכיר שם שמים עליו כדאמר בריש פירקין יבש פסול לא שנא ביו"ט ראשון ול"ש ביו"ט שני ותוקימנא דבעינן הדר וליכא: ה"ג **ליכא דאמרי אמר רב זה הדר דהא ר' חנינא מטביל בה ונפיק: כדרך שחולקין לולב**. כשיעורן כאן כך שיעורן כאן: **מופר להבנים לבהכ"ס**. כתוך ד' אמות ובהכ"ס בשדה ואינו מוקף מחיצות ואין כאן אלא טלטול דרבנן ומשום כבוד הכרעות לא גזר: **מקורזלות**. הרמוים לקינוח. מקורזלות פיקוד"ם בלע"ז: **לאגוז**. קסבר בהכי חזא לקינוח אבל גדולה לא חזא: **על כפו**. מרוב גודלו: **אין זה הדר**. ואע"ג דאוקימנא (לעיל לא.) דטעמא דר' יהודה לאו משום הדר הוא הכי קאמר ליה אפילו לדידך דלא מיישת לאנפולי[1] ומייתית רמיה מדר' עקיבא אינה רמיה דאף הם אמרו לו אין זה הדר: **מתני' אין אוגדין את הלולב אלא במינו**. דתמפרש בגמ': **חוט של משיחה**. ליבוי"ל בלע"ז: **גימוניות**. חוטי זהב כפופין כגימון על שם הלכוף כאגמון (ישעיה נח): **במינו אוגדין אותו מלמטה**. לשם מצות אגד וזה לנוי בעלמא: **גמ' בסיב**. מליר"ה שגדל סביב הדקל ונכרך סביבו כלולבי גפנים: **עיקרא דדיקלא**. לחתוך ממנו גגיים וקולפן עד שרשויין לאגד וטעמא דר' יהודה לאו משום הדר הוא דהא אוקימנא

לגלגל בו ולא יפרוש ממנו: **ומה טעם**. בעי מינו כיון דאמר לולב צריך אגד הוה ליה אף האגד מן המצוה: **ואי מייתי מינא אחרינא כו'**. ועובר משום בל תוסיף: **אלא בארבעה מינין שבלולב וכו'**. לקמן בפ' לולב וערבה (דף מג.) יליפינן מקראי לולב כיום וסוכה בין כיום בין בלילה: **אמרו לו כל דין ק"ו שאתה דן שהפילולו להחמיר וסופו להקל אינו דין**. קל ומומר שאתה מתחיל לדרוש על ידי חומר שיש בו להביא לו חומר אחר בק"ו מן הקל כגון זה וסופו שאתה מיקל עליו בחומר זה שבאמת בו שהוא נהפך להקל אינו ק"ו הגון שהרי הדין מלמד עליו חומר ואתה מביא עליו קל: לא

עין משפט נר מצוה

עא א ב מיי' פ"ח מה"מ לולב הלכה ח טוש"ע א"ח סי' תרמח סעיף יט: **עב** ג ד מיי' שם הלכה ט וסמג שם טוש"ע א"ח סימן תרמט סעיף ה הגה"ב:

עג ה מיי' פכ"ו מה"מ שבת הלכה ד סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שיב סעיף ח:

עד ו מיי' פ"ז מהלכות לולב הלכה יא יב סמג עשין מד טוש"ע א"ח סי' תרנא סעיף ח:

רבינו חננאל

בידלו בדפוס. אוקימנא אפי' עשאו דפי דפי, כגון כף [דף] מרובע, אם הוא כברייתו כשר, אינו פסול אלא אם עשאו כמין בריה אחרת. איתמר אתרוג שנקבוהו עכברים, אמר רב אין זה הדר, כלומר פסול הוא. ואקשינן והא ר' חנינא מטבל ביה ונפיק ביה, היה תוהך חתיכה מן האתרוג ואוכלה, והיה יוצא ידי חובתו כנשאר ואע"פ שחתך ממנו. לר' חנינא קשיא מתני', דתנן ניקב וחסר כל שהו פסול. ושנינן אליבא דר' חנינא מתני' דקתני חסר כל שהו פסול, ביום טוב ראשון שהוא מן התורה, ור' חנינא כי הוה מטבל ביה ונפיק ביה, בשאר הימים וזולתי היום הראשון, אלא לרב הא דר' חנינא קשיא ליה. ושנינן לא פסיל רב אלא בנקיבת עכברים דמאיס, אבל נקיבת בן אדם לא פסיל. ואיכא דאמרי אתרוג שנקבוהו עכברים, אמר רב אין זה הדר פי' בתימה, כלומר הדר הוא זה וכשר. דר' חנינא מטבל ביה ונפיק. אלא מתני' דקתני חסר כל שהו פסול עלייהו. ושנינן מתני' ביום ראשון, דרב ור' חנינא בשאר הימים. וקיימא לן בוותייהו. **מתני'** שיעור אתרוג קטן ר' מאיר אומר כאגוז, ר' יהודה אומר כביצה. ובגדול כדי שיאחזו שתיהן בידו אחת. פי' כדי שיאחז האתרוג עמו לולב בידו אחת. יאם הוא האתרוג גדול שאין ידו יכולה להחזיק עם הלולב בכח אחת פסול האתרוג. ור' יוסי אמר אפי' בשתי ידיו. יהלכתא כר' יוסי. ולא עוד אלא דהא ר' עקיבא קאי בוותיה. וכן חלוקין באבני בית הבסא, דתניא ובשבת מותר להבנים ג' אבנים מקורזלות בבית הבסא, יכמה שיעורן ר' מאיר אומר כאגוז ר' יהודה אומר כביצה. וקיימא לן כר' יהודה. **מתני'** אין אוגדין את הלולב אלא ממינו כו'. אוקמא רבא בסיב ועיקרה דדיקלא, מין לולב הן, ומותר לאגוד בהן.

מסורת הש"ס

א) [ערובין קנ. יומא לט. קדושין כא: ע"ז כג. פר. סנהדרין סב. סו: הוריות ב. ע: בכורות יח. נט: חולין קט.], **ב)** [ל"ל חגיגה], **ג)** [שבת פח. ע"ז], **ד)** שם ע"ש, **ה)** [שבת כט: ר"ה נ.], **ו)** [ל"ל לא. **ז)** [במשנה שמשנייה וכו' ר"ף והרא"ש ליתא מלא בחוט ועי' תוי"ט וכן בפיסקא דלקמן לז. ליתא], **ח)** [לעיל לא.], **ט)** [לעיל ל: ושי"ן], **י)** כפ"ח נוסף: ותפסול, **כ)** [ל"ל לו להבנים. **ל)** [ל"ל דתמן].

תורה אור השלם

ו) בסבת תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסכות:
ויקרא כג מב

גליון הש"ס

גמ' **והא** ר"ח משבר בה ונפיק. עי' לקמן דף מו ע"ב תוס' ד"ה תתרוג מ'. ומע"ז דף מח ע"ב תוס' ד"ה בגר. **תנים** ד"ה בשבת וכו' ומדקאמר החבנים. עיין בכסוי שוב ובספרי תבואות שור סי' י"ט סק"ו:

לעזי רש"י

פיקוד"ש (ביקודי"ש). חדות, בעלות שפה חדה. ליכוי"ל (ליבוי"ל). חוט ושל משחיר. אליר"א. קיסוס.

מוסף רש"י

ותו לא מידי. אין להסיב על כך (יבמות עט: וקדושין כא.) תו ליכא לאקשויי מידי (שרובין קנ.) אין להקשות על דבר זה (ש"ר כג. סד.) ליכא לשנויי מידי (שנהדרין סב.) אין להקניע כדבר זה (שם סו.). מקורזלות. בקונ"ם בלע"ז שיהו חדודות ורלאיית לקינוח (שבת פא. לעי' רש"ל), מותר להבנים. כתוך ד' אמות לו בחצר דלא ליתסר לטלטולינהו (שם). כאגוז. כל אחת ואחת (שם). משום ראיה. כתמיה (לעיל כח.). אין אוגדין את הלולב. הלי לולב הייב היסענא, כולהו שלשה המינים יחד (לעיל לא.). בעיקרא דדיקלא. מן הקליפה ואע"פ שאין מרחיבין דמה למרחה הלולב ונלבב שיכא מאיתו המין, דטעמא דר' יהודה לאו משום הדר הוא (לעיל לא.). לולב צריך אגד. לאגוד שלשה המינין כאחד (לעיל לא.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com